

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi saatavien perinnästä annettua lakia. Ehdotetut muutokset koskevat perintäkulujen korvaamista ja velallisen tiedonsaantioikeutta. Perintäkulujen osalta esitys perustuu eduskunnan lausumaan, jossa eduskunta edellytti, että hallitus seuraa perimistoimistojen veloituskäytäntöä ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin taulukkomaksujen aikaansaamiseksi.

Voimassa olevan lain periaate, jonka mukaan velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuneet kohtuulliset ja tarpeelliset kulut, säilyisi ennallaan. Kuluttajasaatavien perintäkulujen kohtuullisuuden ja riittävän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi ehdotetaan nykyistä yksityiskohtaisempaa sääntelyä. Lakiin lisättäisiin säännökset siitä, millä tavalla perintätoimista saa vaatia korvauksen kuluttajavelalliselta. Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin yksittäisistä perintätoimista veloitettavien kulujen ja velallisen

kokonaiskuluvastuun enimmäismäärät. Oikeusministeriön asetuksella voitaisiin säätää myös aikarajoja sellaisten maksuistutusten tai maksuvaatimusten lähettämiseksi, joiden kuluista vaaditaan korvaus velalliselta.

Velallisen oikeusaseman parantamiseksi lakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset velallisen oikeudesta saada pyynnöstä velkojalta ajantasaiset tiedot velkatilanteestaan ja selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä. Velallisen tiedonsaantioikeus koskisi kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia saatavia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä ja vahvistamisesta. Lakia sovellettaisiin kuluttajavelallisen eduksi silloinkin, kun velallisen korvattaviksi tulevista perintäkuluista on sovittu toisin ennen lain voimaantuloa tehdyssä sopimuksessa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
PERUSTELUT	3
1. Nykytila ja muutosten syyt	3
1.1. Perintäkulut	3
Lainsäädäntö.....	3
Perimistoimistojen veloituskäytäntö.....	3
Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisukäytäntö	4
Perintäkulujen sääntely muissa pohjoismaissa.....	4
1.2. Velalliselle annettavat tiedot.....	5
1.3. Muutosten syyt.....	6
Perintäkulut	6
Velalliselle annettavat tiedot.....	7
2. Ehdotetut muutokset	7
2.1. Soveltamisala (lakiehdotuksen 1 §)	7
2.2. Velallisen oikeus saada tietoja (lakiehdotuksen 4 a §).....	7
2.3. Perintäkulut (lakiehdotuksen 10 §).....	8
3. Esityksen vaikutukset.....	9
4. Asian valmistelu	9
5. Tarkemmat säännökset	10
6. Voimaantulo	11
7. Säättämisyjärjestys	12
LAKIEHDOTUS.....	13
saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta	13
LIITE	15
RINNAKKAISTEKSTI.....	15
saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta	15
LIITE	18
ASETUSLUONNOS	18
kuluttajasaatavien perintäkuluista	18

PERUSTELUT

1. Nykytila ja muutosten syyt

1.1. Perintäkulut

Lainsäädäntö

Saatavien perinnästä annetun lain (513/1999), jäljempänä perintälaki, 10 §:n 1 momentin mukaan velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisaaja velkojan lukuun. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työ määrä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat. Pykälän 2 momentin mukaan velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, jos velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt 4 §:ssä säädetyn hyvän perintätavan vastaisesti tai jos perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava ei ole täyttänyt 5 §:n mukaista, tietynsisältöisen maksuvaatimuksen toimitamista koskevaa velvoitettaan. Vähäinen menettelyn moitittavuus tai laiminlyönti ei kuitenkaan vaikuta perintäkuluihin. Säännökset ovat velallisen hyväksi pakottavia, ja ne koskevat sekä lain 3 §:ssä tarkoitettujen kuluttajasaatavien että muiden lain soveltamisalaan kuuluvien saatavien perintäkuluja.

Suoraan ulosottokelpoisten kuluttajasaatavien perintäkuluille on 10 §:n 3 momentissa säädetty lisäksi yläraja: 12 euroa perintäkerralta. Määrä vastaa toiseksi alinta ulosoton taulukkomaksua eli sitä maksua, joka tällaisten saatavien ulosottooperinnässä käytännössä yleisimmin tulee velallisen maksettavaksi. Sääntelyn tarkoituksena on estää se, että kuluttajavelallisen kuluvastuu vaihtelisi huomattavasti sen mukaan, käyttääkö velkoja oikeuttaan suoraan pakkoperintään vai pyrkiikö hän saamaan maksun saatavastaan vapaaehtoisperinnän keinoin.

Perimistöimistöjen veloituskäytäntö

Kuluttajavirasto on selvittänyt perimistöimistöjen veloittamien perintäkulujen määriä vuosina 2000 ja 2001. Vuonna 2001 pyrittiin

aiempaa tarkemmin selvittämään saatavan suuruuden vaikutusta perintäkuluihin. Kysely osoitettiin 79:lle perimistöimistöille, ja vastaus saatiin 39:ltä. Kyselyssä tiedusteltiin ensimmäisen ja toisen maksuvaatimuksen toimitamisesta veloittettavia perintäkuluja, kun perittävänä on tavanomainen ja riidaton kuluttajasaatava. Saatavien suuruudet oli kyselyssä porrastettu 100 markasta 50 000 markkaan. Lisäksi tiedusteltiin samasta saatavasta toimitettavien maksuvaatimusten lukumäärää ja väliaikaa sekä erityistoimista, kuten maksusuunnitelman laatimisesta, veloittettavia kuluja.

Vastausten mukaan perimistöimistöt veloittivat vuonna 2001 ensimmäisestä maksuvaatimuksesta euroiksi muunnettuna seuraavia perintäkuluja:

Saatavan suuruus	alin perintäkulu	ysin perintäkulu
100 mk	4,14 e	45,41 e
300 mk	4,14 e	46,87 e
600 mk	5,05 e	67,28 e
1200 mk	5,05 e	92,50 e
5000 mk	8,12 e	205,19 e
10 000 mk	8,12 e	232,10 e
50 000 mk	8,12 e	1025,95 e
Saatavan suuruus	mediaani	alimman ja ylimmän erotus
100 mk	15,14 e	41,27 e
300 mk	20,18 e	42,74 e
600 mk	32,70 e	62,23 e
1200 mk	42,05 e	87,46 e
5000 mk	58,87 e	197,07 e
10 000 mk	67,28 e	223,98 e
50 000 mk	100,91 e	1017,83 e

Kumpikin selvitys osoitti, että perintäkulujen vaihteluväli on kuluttajasaatavia perittäessä erittäin suuri. Suuri vaihteluväli johtuu ennen kaikkea siitä, että osa perimistöimistöistä perii kiinteän, toimenpidekohtaisen määrän saatavan suuruudesta riippumatta ja osa määrittää perintäkulunsa suhteessa saata-

van suuruuteen. Maksuvaatimuksia toimitettiin yleisimmin kaksi, joissakin tapauksissa neljä tai viisi. Ensimmäisen ja toisen vaatimuksen välinen aika vaihteli yhdestä viikosta yhteen kuukauteen.

Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisukäytäntö

Vuosina 2000 ja 2001, siis samana ajanjaksona, jota Kuluttajaviraston selvitys koski, käsiteltiin kuluttajavalituslautakunnassa 13 valitusta perintäkuluista. Näistä vain yhdessä tapauksessa perintäkulut katsottiin sinänsä kohtuuttomiksi. Lisäksi kahdessa tapauksessa perintäkuluja kohtuullistettiin hyvän perintätavan vastaisen menettelyn takia.

Kuluttajille kielteisiä ratkaisuja lautakunta on perustellut yleensä sillä, etteivät perintäkulut olleet kohtuuttomia verrattuna muiden perimistöimistöjen vastaavista toimeksiantoista perimiin kuluihin.

Perintäkulujen sääntely muissa pohjoismaisissa

Ruotsissa perintäkuluista säädetään erillisessä perintäkulujen korvaamisesta annetussa laissa (lag (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.) ja kulujen enimmäismääristä asetuksessa (förordning (1981:1057) om ersättning för inkassokostnader m.m.).

Lain mukaan velallinen on velvollinen maksamaan korvauksen velkaa koskevasta kirjallisesta maksumuistutuksesta, jos korvauksen maksamisesta on sovittu viimeistään velan syntymisen yhteydessä. Lisäksi velallinen on velvollinen maksamaan korvauksen sellaisesta velkaa koskevasta maksuvaatimuksesta, joka täyttää perintälaiissa (inkassolag 1974:182) säädetyt muoto- ja sisältövaatimukset, sekä sellaisesta koko jäännösvelan kattavasta lyhennyssuunnitelmasta, joka on laadittu yhteistyössä velallisen kanssa. Mahdollisista muista perintätoimista ei voi vaatia velalliselta korvausta.

Asetuksen mukaiset enimmäismäärät ovat 1 päivästä heinäkuuta 2003 alkaen euroiksi muutettuina seuraavat: maksumuistutus 5,52 euroa, maksuvaatimus 17,68 euroa ja lyhennyssuunnitelma 16,57 euroa.

Norjassa perintäkulujen maksuvelvollisuus

desta säädetään perintälaiissa (lov om inkasovirksomhet og annen inndrivning av forfaltede pengekrav 1988—05—13 nr 26) ja kulujen enimmäismääristä asetuksessa (forskrift til inkassoloven 1989—07—14 nr 562). Lain mukaan velallinen on velvollinen korvaamaan välttämättömät kulut, jotka ovat aiheutuneet joko velkojan omista perintätoimista tai ammattiperijän käyttämisestä. Perintäkulujen korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos velallinen on esittänyt saatavasta huomautuksia, joiden selvittäminen olisi ollut perusteltua ennen perintään ryhtymistä tai jos perinnässä on menetelty hyvän perintätavan tai lain säännösten vastaisesti. Perintätoimeksiannon kuluja ei tarvitse korvata, jos velallinen maksaa saatavan perintälain mukaisessa perintävaroituksessa asetetussa määräajassa.

Asetuksen mukainen kulujen sääntely on Norjassa huomattavasti yksityiskohtaisempaa kuin Ruotsissa. Toimenpidekohtaisten enimmäiskulujen lisäksi asetuksessa säädetään tietyn saatavan perintäkulujen kokonaismääristä käytettäessä asianajajaa tai perimistöimistöä. Eräin edellytyksin velkoja voi vaatia enimmäismäärän ylittävää korvausta, jos todelliset kulut ovat asetuksessa säädettyjä määriä suuremmat.

Perintäkulujen laskentaperusteena käytetään asetuksessa vuosittain tarkistettavaa perustaksaa (inkassosats), joka vuoden 2003 alusta on 530 kruunua (67,65 euroa).

Perustaksan mukaan laskettuna ja euroiksi muutettuna saa kirjallisesta maksumuistutuksesta ja perintälain mukaisesta perintävaroituksesta veloittaa enintään 6,76 euroa. Perintälain vaatimukset täyttävästä maksuvaatimuksesta saa veloittaa enintään 20,29 euroa. Uusista muistutuksista, varoituksista tai vaatimuksista saa veloittaa vasta, kun edellisen toimittamisesta on kulunut kuusi kuukautta.

Toimeksiantoperintää varten asetuksessa on saatavan suuruuden mukaisesti porrastetut enimmäiskulutaulukot. Taulukkomaksut koskevat tietyn saatavan perintään liittyvää velallisen kokonaiskuluvastuuta tuomioistuimen ulkopuolisessa perinnässä. Niissä ei siis ole kyse toimenpidekohtaisista maksuista. Taulukkomaksut alkavat enintään 1 250 kruunun (159,54 euron) saatavasta ja päättyvät yli 500 000 kruunun (63 816,21 euron) saataviin. Perustaksan mukaan lasketut

enimmäiskulut näille saataville ovat 33,82 euroa ja 845,56 euroa. Velallisen viivästyksen kestosta riippuen käytettävissä on ankarampi taulukko, jossa pienin enimmäiskulu on 67,65 euroa ja suurin 1691,13 euroa.

Tanskassa perintäkuluista säädettiin vuonna 2002 pantaessa täytäntöön direktiiviä 2000/35/EY kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästyksen torjumisesta. Tanskan viivästyskorkolakiin (lov om renter ved forsinket betaling m.v. nr 583 af 01/09/1986) lisättiin säännökset velkojan oikeudesta saada korvaus kohtuullisista ja tarpeellisista perimiskuluista. Perintäkuluista säädetetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella (Bekendtgørelse om udenretlige inddrivelsesomkostninger i anledning af forsinket betaling, nr 601 af 12/07/2002).

Lain mukaan velkoja saa periä maksuistutuksesta enintään 100 kruunua (13,42 euroa) ja saman suuruisen perintämaksun asian siirtämisestä toimeksiantoperintään. Muistutusmaksuja saa periä enintään kolme ja muistutusten väliajan on oltava vähintään kymmenen päivää. Asetuksella säädetään tarkemmin muista perintäkuluista sekä velallisen kokonaiskuluvastuun enimmäismääristä saman saatavan perinnässä. Enimmäismääristä on kaksi taulukkoa, joista toinen koskee toimeksiantoperintää ja toinen velkojan omaa perintää. Kumpikin taulukko on porrastettu saatavan suuruuden mukaan alkaen enintään 1000 kruunun (134,21 euron) saatavasta ja päättyen yli 500 000 kruunun (67 105,99 euron) saatavaan. Toimeksiantoperinnässä enimmäiskulut euroiksi muutettuina ovat näille saataville 40,26 euroa ja 603,95 euroa, minkä lisäksi saa periä yhden prosentin siitä saatavan osasta, joka ylittää 500 000 kruunua. Velkojan omassa perinnässä enimmäiskulut vastaavista saatavista ovat 26,84 euroa sekä 402,64 euroa ja 0,67 prosenttia 500 000 kruunua ylittävästä saatavan osasta.

1.2. Velalliselle annettavat tiedot

Perintälain 5 §:ssä säädetään kuluttajavelalliselle toimitettavan maksuvaatimuksen muodosta ja vähimmäissisällöstä silloin, kun saatavaa perii perimistöimisto tai muu perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava. Maksuvaatimuksen on pykälän mukaan oltava

kirjallinen ja siinä on mainittava velkojan nimi ja osoite, saatavan peruste, eriteltyinä saatavan pääoma, korko, viivästyskorko ja perintäkulut, vaadittu kokonaissumma sekä kenelle, miten ja milloin saatava on maksettava. Maksuvaatimuksessa on mainittava myös velallisen mahdollisuus esittää huomautuksia ja aika, jonka kuluessa huomautukset on esitettävä. Jos perittävä saatava on suoraan ulosottokelpoinen, on mainittava tällaisen saatavan perinnässä käytettävissä olevat oikeuskeinot sekä mahdollisuus hakea maksunlykkäystä. Edelleen on mainittava, kenelle huomautukset on esitettävä ja, jos perittävänä on julkisyhteisön saatava, sen julkisyhteisön yksikön tai henkilön yhteystiedot, jolle velallinen voi tehdä saatavaa ja perintää koskevat huomautuksensa.

Jos maksuvaatimuksessa ei ole mainittu korkojen laskentaperusteita, velalliselle on ilmoitettava, että hänellä on oikeus pyynnöstä saada selvitys korkojen määräytymisestä.

Perintälaisissa ei ole nimenomaisia säännöksiä velalliselle annettavista tiedoista silloin, kun velkoja perii saataviaan itse tai kun ammattimainen perintä koskee yrityssaataavaa. Hyvään perintätapaan katsotaan kuitenkin yleisesti kuuluvan, että maksuvaatimukset ovat riittävän yksilöityjä ja maksuohjeet selkeät. Kuluttaja-asiamies on täsmentänyt tiedonantovelvoitteita hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevissa suositusluonteisissa ohjeissaan.

Laissa ei nykyisin säädetä myöskään velallisen oikeudesta saada velkojalta tietoja velkatilanteestaan. Takaajan tiedonsaantioikeudesta on sen sijaan säännöksiä takauksesta ja vierasvelkapanttauksista annetussa laissa (361/1999), jäljempänä takauslaki. Takauslain 14 §:n mukaan takaajalla on pyynnöstä oikeus saada velkojalta päävelkaa koskevia tietoja. Yksityistakaajalla on lisäksi oikeus saada luotonantajalta tietoa sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn vaikuttavista seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä takaajalle. Päävelkaa koskevat tiedot takaaja saa maksutta. Luotonantajalla on sen sijaan oikeus saada kohtuullinen korvaus niiden tietojen luovuttamisesta aiheutuvista kustannuksista, jotka koskevat velallisen sitoumuksia tai muita maksukykyyn vaikuttavia seikkoja.

1.3. Muutosten syyt

Perintäkulut

Perintälakia valmisteltaessa harkittiin perintäkulujen täsmällisempää sääntelyä, esimerkiksi laatimalla taulukkomaksut tavanomaisille perintätoimille. Tarkempi sääntely kuitenkin rajoitettiin vain suoraan ulosotto-kelepoisiin kuluttajasaataviin. Muiden saatavien osalta kulujen taulukointia pidettiin liian kaavamaisena ja epätarkoituksenmukaisena ratkaisuna. Arvioitiin, että velallisen asema voidaan turvata riittävästi yleisluontoisemmillä, hyvää perintätapaa ja perintäkulujen kohtuullisuutta koskevilla säännöksillä. Hyvään perintätapaan kuuluu perintälain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan myös se, ettei velalliselle aiheuteta kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja.

Sääntelytavan riittävyden arviointiin vaikutti osaltaan myös se, että kuluttajavelalliset voivat tarvittaessa kääntyä valvonta- ja valitusviranomaisten puoleen. Kuluttaja-asiamies valvoo hyvän perintätavan noudattamista kuluttajaperinnässä, ja perimiskulujen kohtuullisuutta koskevat yksittäiset kuluttajariita-asiat voidaan saattaa maksutta kuluttajavalituslautakunnan ratkaistaviksi.

Eduskunnan lakivaliokunta piti mietinnössään (LaVM 30/1998 vp) hallituksen esityksen lähtökohtaa periaatteessa oikeana. Mietinnön mukaan perintäkulujen kohtuullisuus arvioidaan tapausittain, jolloin muun muassa todella tehty työ ja tosiasiallisesti syntyneet kustannukset voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon, eikä yleinen kulutaso ole kohtuullisuusarvioinnissa keskeinen peruste. Valiokunta viittasi vielä kuluttajavelallisten käytössä oleviin yksinkertaisiin ja tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin. Valiokunnan mielestä näillä keinoilla ei kuitenkaan välttämättä voida hallita yleistä kustannustasoa. Valiokunta totesi, että perintäkulujen määriä on seurattava ja, jos käy ilmi, ettei perintälain 10 § riitä turvaamaan perintäkulujen kohtuullisuutta yleisesti, on ryhdyttävä toimenpiteisiin sääntelyn tarkistamiseksi.

Lakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti eduskunta liitti vastaukseensa (EV 302/1998 vp — HE 199/1996 vp) seuraavan lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa pe-

rimistojen veloituskäytäntöä ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin taulukkomaksujen aikaansaamiseksi.”

Kuluttajaviraston selvityksestä käy ilmi, ettei yleiseen kohtuullisuusvaatimukseen perustuva sääntely ole toiminut käytännössä niin kuin lakia säädettäessä oletettiin. Saatavan suuruus on mainittu perintälakissa yhtenä kohtuullisten perintäkulujen määrään vaikuttavana tekijänä. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole ollut, että perintäkulut määrättäisiin kaavamaisena osuutena saatavasta tai muuten suoraan suhteutettuina saatavaan. Saatavan pääoman määrä sinänsä ei vaikuta maksuvaatimuksen laatimiseen ja lähettämiseen tarvittavaan työmäärään. Suurten saatavien jossain määrin korkeampia perintäkuluja voidaan tosin perustella sillä, että toimeksisaajan vastuukin on tällöin suurempi ja huolellisuusvaatimus korostunut. Selvityksessä ilmenneet jopa tuhannen euron suuruiset perintäkulerot selvien ja riidattomien kuluttajasaatavien tavanomaisesta perinnästä eivät ole perusteltavissa eivätkä kohtuullisia.

Kuluttajaviraston selvityksestä käy lisäksi ilmi, että sellaisia maksuvaatimuksia, joiden kulut peritään velalliselta, saatetaan lähettää useita hyvinkin lyhyin väliajoin. Joskus uusi vaatimus on postitettu ennen kuin velallinen on vastaanottanut edellisen. Etenkin pienten saatavien perinnässä voivat perintäkulut näin menetellen nousta suhteessa saatavaan huomattavan suuriksi.

Toimeksiantosuhteissa on yleisenä lähtökohtana, että toimeksiantaja maksaa toimeksiantajan hoitamisesta aiheutuvat kulut ja palkkiot sopimuksessa sovitulla tavalla. Perintäala poikkeaa yleisestä käytännöstä, sillä perintäkuluista ja niihin sisältyvästä palkkiosuudesta vastaa ensisijaisesti toimeksiantosuhteen ulkopuolinen taho, velallinen. Velallinen ei kuitenkaan voi vaikuttaa perimistöimiston valintaan tai toimeksiantajan ehtoihin perintäkulujen määräytymisestä ja veloitamisesta. Velallisten yhdenvertainen asema on näissä oloissa turvattavissa vain säättämällä kuluvastuusta nykyistä täsmällisemmin laissa.

Perimistöimistöjen erilaiset veloituskäytännöt saattavat johtaa velallisten eriarvoiseen asemaan myös yrityssaatavien perinnässä. Tarkempaa tietoa käytännöistä ei kuiten-

kaan ole, sillä Kuluttajaviraston selvitys koski vain kuluttajasaatavien perintää. Esitystä valmisteltaessa järjestetyssä kuulemistilaisuudessa kaikki elinkeinoelämää edustavat järjestöt katsoivat, ettei ole tarvetta säännellä yrityssaatavien perintäkuluja nykyistä tarkemmin. Esityksessä ehdotettu tarkempi sääntely on näistä syistä rajoitettu koskemaan vain kuluttajasaatavien perintää.

Kohtuuttomat perintäkulut ovat toistaiseksi liittyneet nimenomaan toimeksiantoperintään. Etenkin massasaatavien velkojat ovat kuitenkin ryhtyneet aiempaa yleisemmin perimään erillisiä maksumuistutusmaksuja viivästyskoron lisäksi tai sen sijasta. Käytännössä maksut ovat vaihdelleet kolmesta kymmeneen euroon. Todennäköisesti tämä kehityssuunta jatkuu. Säättämällä myös velkojan oman perinnän kuluista voidaan vastaisen varalta varmistaa velkojan perintäkulujen kohtuullisuus ja riittävä yhdenmukaisuus.

Velalliselle annettavat tiedot

Perintälain 5 §:ssä säädettyjen tiedonantovelvoitteiden ulottaminen kaikkeen kuluttajasaatavien perintään oli lakia valmisteltaessa myös esillä. Sääntely kuitenkin rajoitettiin vain niihin, jotka harjoittavat perimistöimintää ammattimaisesti. Perusteena oli ennen kaikkea se, ettei velkojan omaa perintää haluttu tehdä muotosidonnaiseksi. Etenkin pienyritysten kannalta pidettiin kohtuullisena, että velkoja saisi periä omia saataviaan myös vapaamuotoisesti eikä vain laissa säädetty vaatimukset täyttävällä kirjallisella asiakirjalla.

Perintälain 5 §:n soveltamisrajoitus ei ole käytännössä aiheuttanut ongelmia. Velalliset ovat perinnän yhteydessä saaneet velkojilta yleensä riittävät ja asianmukaiset tiedot. Eriytistä tarvetta laajentaa 5 §:n mukaista sääntelyä ei näin ollen ole, vaan nykyinen lähtökohtaisesti vapaamuotoinen velkojan perintämenettely voidaan säilyttää.

Eri yhteyksissä on toisaalta tullut esille, että velallisilla on ollut hankaluuksia saada velkojalta tietoja velkojensa kokonaismäärästä. Hankaluudet ovat tyypillisesti liittyneet tilanteisiin, joissa velkojalla on samalta velalliselta useampia saatavia. Jos saatavat ovat perinnän eri vaiheissa — osittain velkojan

oman perinnän piirissä, osittain perimistöimistolla ja osittain ulosotossa — ja jos saatavia velallisen lisäksi maksavat myös takaajat, ajantasaisen ja oikean tiedon saanti velkasaldosta on joissakin tapauksissa osoittautunut ongelmalliseksi. Velallisilla on myös ollut vaikeuksia saada velkojalta selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä.

Ilmenneiden ongelmien takia on syytä tämentää laissa velallisen tiedonsaantioikeutta.

2. Ehdotetut muutokset

2.1. Soveltamisala (lakiehdotuksen 1 §)

Perintälain nykyisen 1 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan erääntyneen saatavan perintään. Perinnällä tarkoitetaan laissa toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan erääntynyt velkojan saatava.

Esityksessä ehdotetaan lakiin lisättäväksi uusi 4 a § velallisen oikeudesta saada tietoja velkatilanteestaan. Velallisen tarve saada tietoja liittyy tavallisesti tilanteisiin, joissa velka tai jokin velallisen useammista veloista on jo perintävaiheessa. Ehdotettua tiedonsaantioikeutta ei kuitenkaan ole rajoitettu perintätilanteisiin, vaan oikeus on yleisempi. Tämän takia ehdotetaan tarkistettavaksi lain soveltamisalaa. Ehdotetun muutoksen mukaan laissa säädettäisiin paitsi erääntyneen saatavan perinnästä myös muista perintään liittyvistä, velkasuhteen osapuolten asemaan vaikuttavista seikoista.

2.2. Velallisen oikeus saada tietoja (lakiehdotuksen 4 a §)

Perintälakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a § velallisen oikeudesta saada tietoja. Pykälän mukaan velallisella on oikeus saada pyynnöstä velkojalta ajantasaiset tiedot velkatilanteestaan. Velallinen voi pyytää tietoa vain velkojensa sen hetkisestä kokonaismäärästä, mutta hänellä olisi oikeus saada yksityiskohtaisempaakin tietoa, kuten erittely maksamattomista veloista ja niiden lyhenyksistä sekä selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä. Korkoja koskevassa selvityksessä olisi mai-

nittava korkoprosentti, korkoaika ja se pääoman määrä, jolle korkoa tai viivästyskorkoa on kertynyt. Velallisella olisi oikeus saada tietoja myös velkojensa mahdollisesta vanhentumisesta ja vanhentumisen katkaisemisesta.

Velallisella olisi oikeus saada ajantasainen tieto velkojensa kokonaismäärästä aina maksettua. Pykälässä tarkoitetun velkaerittelyn tai korko- ja kuluselvityksen velallinen saisi maksutta vain kerran vuodessa. Tätä useammin pyydetystä erittelystä tai selvityksestä velkoja saisi vaatia velalliselta korvauksen. Korvauksen olisi pykälän mukaan oltava kohtuullinen ja perustuttava erittelyyn tai selvityksen laatimisesta aiheutuviin kustannuksiin.

2.3. Perintäkulut (lakiehdotuksen 10 §)

Perintälain 10 §:ää ehdotetaan muutettavaksi perintäkulujen kohtuullisuuden ja riittävän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, minkälaisista perintätoimista saisi vaatia korvauksen velalliselta kuluttajasaatavaa perittäessä. Kuluttajasaatava on määritelty voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentissa. Kuluttajasaatavaa koskevia säännöksiä sovelletaan 3 §:n 2 momentin nojalla myös eräisiin muihin, lähinnä julkisoikeudellisiin saataviin yksityishenkilöltä.

Ehdotuksen mukaan velallisen kuluvastuun piiriin kuuluisi ensinnäkin maksumuistutus. Maksumuistutus on yleensä velkojan itsensä toimittama huomautuslasku tai muu sisällöltään vapaamuotoinen ilmoitus siitä, että tietty erääntynyt lasku tai muu saatava on yhä maksamatta. Maksumuistutuksen voi velkojan puolesta toimittaa tai esittää myös asiamies tai muu toimeksisaaja. Jos toimeksisaaja harjoittaa perintätoimintaa ammattimaisesti, hänen on kuitenkin käytettävä perinnässä voimassa olevan lain 5 §:ssä säädettyä määrämuotoista maksuvaatimusta.

Maksumuistutuksen ei momentin mukaan tarvitse olla kirjallinen. Myös puhelimitse tai sähköisesti esitetyt maksumuistutukset kuuluisivat velallisen kuluvastuun piiriin.

Velallinen olisi vastuussa myös lain 5 §:ssä tarkoitetun maksuvaatimuksen kuluista. Tällainen maksuvaatimus voi olla vain perimis-

toimiston tai muun perintää ammattimaisesti harjoittavan laatima, 5 §:ssä säädetty muoto ja sisältövaatimukset täyttävä asiakirja.

Velalliselta saisi momentin mukaan vielä peria kulut yhdessä hänen kanssaan laadittua koko jäännössaatavan kattavasta maksusuunnitelmasta. Sopiminen pelkästä eräpäivän siirtämisestä tai muusta maksunlykkäyksestä ei ole momentissa tarkoitettu maksusuunnitelma. Maksusuunnitelman voi velallisen kanssa laatia joko velkoja itse tai joku muu velkojan toimeksiannosta.

Momentissa mainitut perintätoimet ovat käytännössä tavallisimmat ja kuluttajasaatavien perinnässä ne voidaan katsoa myös riittäviksi. Ehdotus vastaa näiltä osin Ruotsin lakia lukuun ottamatta sitä, että Ruotsissa velallinen on velvollinen korvaamaan vain kirjallisen maksumuistutuksen kulut.

Velkoja voi käyttää muitakin hyvän perintätavan mukaisia perintätoimia, kuten perintäkäyntejä. Vastaavasti velkoja ja toimeksisaaja voivat perintätoimeksiannossa sopia tällaisista muista perintätoimista. Näistä toimista ei kuitenkaan saisi vaatia korvausta velalliselta. Toimeksiantoperinnässä korvaus jäisi toimeksiantosuhteissa noudatettavien yleisten periaatteiden mukaisesti toimeksiantajan maksettavaksi.

Ehdotetun pykälän 2 momentti on samansisältöinen kuin voimassa olevan pykälän 2 momentti.

Voimassa olevan pykälän 3 momentti koskee suoraan ulosottokelpoisten kuluttajasaatavien perintäkulujen enimmäismäärää ja ulosottokelpoisuutta toimeksiantoperinnässä. Ehdotetun pykälän 3 momentissa enimmäismäärää ei enää olisi, vaan siitä säädettäisiin oikeusministeriön asetuksella. Momentissa säädettäisiin vain tällaisen saatavan perintäkulujen suorasta ulosottokelpoisuudesta.

Voimassa olevasta laista poiketen olisivat myös velkojan omat perintäkulut momentin mukaan suoraan ulosottokelpoisia. Kun itse saatava ja toimeksiannosta koituvat perintäkulut jo ovat suoraan ulosottokelpoisia, ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena, että velkojan omia kuluja vastaava, yleensä vähäinen osuus velallisen kokonaisvastuusta jäisi ulosottokelpoisuuden ulkopuolelle. Esityksen mukaan oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin yläraja myös velkojan toimittaman

maksumuistutuksen perimiskuluille. Suoran ulosottokelpoisuuden piiriin tulevien kulujen kohtuullisuus voidaan näin ollen varmistaa.

Ehdotetun pykälän 4 momentti sisältää perintäkulujen tarkempaa sääntelyä koskevan asetuksenantovaltuutuksen. Säädösten osaksi ehdotetaan oikeusministeriön asetusta, koska myös summaaristen velkomusasioiden oikeudenkäyntikuluista, joihin asetuksella säädettyvät perintäkulumäärät osittain liittyvät, säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Momentin mukaan oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin niiden perintäkulujen enimmäismäärät, jotka velalliselta saa kuluttajasaatavaa perittäessä vaatia 1 momentissa tarkoitettua maksumuistutuksesta, maksuvaatimuksesta ja maksusuunnitelmasta. Lisäksi säädettäisiin enimmäismäärä velallisen kuluvastuulle samaa saatavaa koskevassa perinnässä.

Oikeusministeriön asetuksella voitaisiin momentin mukaan säätää myös sellaisten kuluttajasaatavaa koskevien maksumuistutusten ja maksuvaatimusten toimittamisen aikarajoista, joiden kuluista vaaditaan korvaus velalliselta. Tältä osin asetuksella täsmennettäisiin hyvään perintätapaan kuuluvaa vaatimusta, jonka mukaan perinnässä ei saa aiheuttaa velalliselle tarpeettomia kuluja esimerkiksi lähettämällä jatkuvasti, lyhyin väliajoin maksumuistutuksia tai maksuvaatimuksia, jos niiden kulut on tarkoitus periä velalliselta.

Asetusluonnos on liitetty esitykseen, ja sen sisältöä selvitetään 5 jaksossa.

Pykälässä säädetyt perintäkulujen yleinen kohtuullisuusvaatimus ja kohtuullisuuden arviointiperusteet koskevat myös niiden perintätoimien kuluja, joiden enimmäismääristä säädettäisiin oikeusministeriön asetuksella. Tarkoituksena ei siis ole, että asetuksen mukainen määrä voitaisiin periä ilman muuta velalliselta, vaan vaadittujen perintäkulujen on kussakin tapauksessa oltava pykälässä säädetyllä tavalla perusteltuja ja kohtuullisia.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia julkistalouteen.

Esitys parantaisi kuluttajavelallisten ase-

maa, kun vastuu perintäkuluista muuttuisi yhdenmukaiseksi ja erilaisista veloituskäytännöistä aiheutuneet kohtuuttomuuksiin johdaneet erot poistuisivat. Velalliskuluille säädettyvät enimmäismäärät saattavat toisaalta muodostua käytännössä vakioiksi. Velallisten kannalta perintäkulujen vakioituminen kohtuulliselle tasolle on kuitenkin parempi vaihtoehto kuin perimistöimistöjen huomattavasti vaihtelevat ja velalliset eriarvoiseen asemaan asettavat veloituskäytännöt.

Esitys vaikuttaisi eniten niiden perimistöimistöjen käytäntöihin, jotka veloittavat perintäkuluina tietyn prosentiosuuden saatavan pääoman määrästä. Näin toimivia perimistöimistöjä on kuitenkin varsin vähän. Suuri osa muistakin perimistöimistöistä suhteuttaa jossakin määrin perintäkuluja saatavan suuruuteen, ja esitys vaikuttaa myös niiden toimintaan. On mahdollista, että ne toimistot, joiden aiempi veloituskäytäntö on johtanut esityksessä ehdotettua suurempiin velalliskuluihin, pyrkivät tasoittamaan tilanteen ryhtymällä laskuttamaan myös velkojia.

Esityksen välittömät vaikutukset kuluttajasaatavien velkojien asemaan eivät ole merkittäviä. Velkojat saisivat edelleen kohtuullisen korvauksen perinnän kuluista, mutta kohtuullinen korvaustaso olisi täsmällisemmin määritelty. Välillisiä vaikutuksia voi syntyä, jos kuluvastuuta toimeksiantosuhteissa ryhdytään nykyistä enemmän tasaamaan toimeksiantajina olevien velkojien ja velallisten kesken. Velkojat joutuisivat aikaisempaa useammin kantamaan itse osan toimeksiannon hoitamisesta koituvista kuluista.

Oikeusministeriön asetuksella säädettävät perintäkulujen enimmäismäärät ja tiettyjen perintätoimien aikarajat saattavat edellyttää joitakin muutoksia velkojien ja perimistöimistöjen tietojärjestelmiin. Myös sopimuksia ja vakiosopimuslomakkeita voidaan joutua uusimaan. Näistä toimenpiteistä aiheutuu velkojille ja perimistöimistöille kertaluonteisia kustannuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä ministeriössä laaditun arviomuis- tion ja siitä järjestetyn kuulemistilaisuuden pohjalta. Kuulemistilaisuuteen kutsuttiin

keskeisten viranomaisten ja yhteisöjen edustajat, yhteensä 20 tahoja. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto 30:ltä taholta, joihin kuului eri viranomaisia sekä muun muassa kuluttajia, velkaneuvontaa, asianajajia, perintäalaa, luottolaitoksia, vakuutuslaitoksia ja muuta elinkeinoelämää edustavia järjestöjä. Lausunnoista on laadittu oikeusministeriössä tiivistelmä.

Kannanotot perintäkulujen tarkemman sääntelyn tarpeesta jakautuivat selkeästi kahtia. Lähes kaikki viranomaiset suhtautuivat ehdotukseen myönteisesti. Samoin ne järjestöt ja yhteisöt, jotka tarkastelivat ehdotusta etupäässä kuluttajavelallisten näkökulmasta, pitivät ehdotuksen toteuttamista tärkeänä ja tarpeellisena. Sitä vastoin lähes kaikki elinkeinoelämää edustavat järjestöt pitivät ehdotettua sääntelyä perusteettomana ja tarpeettomana. Elinkeinoelämä suhtautui kriittisesti myös useimpiin yksittäisiin ehdotuksiin.

Lausuntojen johdosta ehdotukseen on tehty useita tarkistuksia. Esitys kuitenkin sisältää myös sellaisia ehdotuksia, joita elinkeinoelämän lausunnoissa arvosteltiin. Näitä ehdotuksia ovat erityisesti velkojan omien perintäkulujen sääntely sekä se, ettei velallisen maksettavaksi tulevia perintäkuluja ole asetustuonnoksessa porrastettu saatavan suuruuden mukaan niin moneen luokkaan kuin lausunnoissa ehdotettiin.

5. Tarkemmat säännökset

Esityksen liitteenä on luonnos oikeusministeriön asetukseksi kuluttajasaatavien perintäkuluista.

Asetusluonnoksen 2 § koskee perintäkuluja, jotka velalliselta saisi enintään vaatia perintälain ehdotetussa 10 §:n 1 momentissa mainituista perintätoimista eli maksuistutuksesta, perintälain 5 §:ssä tarkoitettua maksuvaatimuksesta sekä yhdessä velallisen kanssa laaditusta koko jäännössaatavan kattavasta kirjallisesta maksusuunnitelmasta. Pykälän 1 momentissa on selvyuden vuoksi mainittu, että näistä perintätoimista velalliselta vaadittavien perintäkulujen on oltava kohtuulliset. Pykälässä säädettyjä euromääriä ei ole tarkoitettu vakiokulumääriksi vaan enimmäismääriksi. Velalliselta perittävien perintäkulujen on myös pykälän mukaisten

perintätoimien osalta täytettävä perintälain 10 §:ssä säädettyt yleiset kohtuullisuusvaatimukset.

Pykälän 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukaisia, maksuistutusta ja maksusuunnitelmaa koskevia enimmäismääriä ei ole porrastettu saatavan suuruuden mukaan. Maksuvaatimuksia koskevassa momentin 2 kohdassa on sen sijaan käytetty samaa porrastusta kuin summaaristen velkomusasioiden oikeudenkäyntikuluissa. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että tavanomaisen ja selvän kuluttajasaatavan perinnästä voitaisiin ilman muuta periä ehdotuksen mukaiset 45 euroa aina, kun saatava vähänkin ylittää 250 euroa. Myös näissä tapauksissa on otettava huomioon todella tehdyn työn määrä ja tosiasialliset aiheutuneet kulut.

Momentissa säädettyihin enimmäismääriin sisältyy myös arvonlisävero-osuus silloin, kun se voidaan periä kuluttajavelalliselta.

Maksusuunnitelman enimmäiskulu, 30 euroa, on tarkoitettu kattamaan myös suunnitelman tavanomaiset ja vähäiset muutokset, kuten jonkin maksuerän maksamisen lykäämisen tai kokonaisuuden maksuajan pidentämisen. Jos maksusuunnitelmaa muutetaan olennaisesti, toimenpide voidaan rinnastaa uuden suunnitelman tekemiseen, josta voidaan veloittaa erikseen.

Pykälän 2 momentti koskee muun kuin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen kirjallisten maksuistutusten kuluja eli käytännössä lähinnä puhelimitse esitettyjä maksuistutuksia. Näistä saisi velalliselta periä todelliset kulut. Todelliset kulut voidaan momentin mukaan määrittää myös käytetystä muistuttamistavasta keskimäärin aiheutuvien todellisten kulujen mukaisiksi. Esimerkiksi puhelimitse esitetyn muistutuksen kulujen ei tarvitse täsmällisesti vastata käydyn puhelinkeskustelun tai lähetetyn tekstiviestin kuluja, vaan velalliselta vaadittava määrä saa vastata puhelinperinnässä yhden velallisen osalle keskimäärin kertyvää kulumäärää.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin suoraan ulosottokelpoista saatavaa koskevan maksuvaatimuksen enimmäiskulumäärä. Ehdotettu määrä, 12 euroa, on sama kuin voimassa olevassa laissa. Määrän perusteena on ollut toiseksi alin ulosoton taulukkomaksu, joka on edelleen 12 euroa.

Asetusluonnoksen 3 §:n mukaan maksu-
muistutuksesta saisi periä kuluja velalliselta
vain, jos saatavasta on vähintään 14 päivää
ennen sen erääntymistä lähetetty velalliselle
lasku tai muu erääntymisilmoitus ja eräänty-
misestä on ennen muistutuksen lähettämistä
kulunut vähintään 14 päivää. Ehdotetut vä-
himmäisajat on katsottu aiheellisiksi, koska
laskunsa tunnollisestikin hoitavalta henkilöl-
tä voi jäädä eräpäivä huomaamatta tai lasku
maksamatta esimerkiksi lomasta tai matkasta
johtuvan poissaolon takia. Ei ole pidetty tar-
peellisena eikä kohtuullisena, että velkojat
ryhtyisivät vähäisenkin maksuviivästyksen
takia velalliselle lisäkustannuksia aiheutta-
viin perintätoimiin.

Uusista maksu-
muistutuksista ja maksu-
vaatimuksista saisi pykälän mukaan periä kuluja
velalliselta vain, jos edellisen muistutuksen
tai vaatimuksen lähettämistä on kulunut
vähintään 14 päivää.

Asetusluonnoksen 4 §:n mukaan velalliselta
saisi periä todelliset perintäkulut, jos pe-
rinnästä erityisestä syystä aiheutuu enemmän
kuluja kuin 2 §:n 1 momentissa säädetään.
Erityinen syy on tyypillisesti tavanomaista
suurempi työn määrä. Lisätyötä voi aiheutua
esimerkiksi siksi, että velallista on ollut vai-
kea tavoittaa tai että maksuvaatimuksen laa-
timinen on edellyttänyt tavanomaista moni-
mutkaisempia korkolaskelmia. Velalliselta
vaadittavien perintäkulujen määrä voi nousta
enimmäismäärää suuremmaksi myös velalli-
sen tekemien, aiheettomiksi todettujen huo-
mautusten selvittämisen takia. Mahdollisuus
ylittää enimmäismäärä ei pykälän 2 momen-
tin mukaan koske suoraan ulosottokelpoisia
saatavia.

Pykälän mukaan vaadittujen perintäkulujen
määrä on tällöin eriteltävä ja velalliselle on
ilmoitettava määrän poikkeavan asetuksella
säädetystä.

Asetusluonnoksen 5 §:ssä säädetäisiin ve-
lallisen kokonaiskuluvastuusta saman saata-
van vapaaehtoisperinnässä. Pykälän 1 mo-
mentin mukainen porrastus ja enimmäismää-
rät vastaavat summaaristen velkomusasioi-
den oikeudenkäyntikulujen perustaksojen
porrastusta ja enimmäismääriä. Vapaaehtois-
perinnän kulut eivät näin ollen voisi nousta
oikeudellisen perinnän kuluja suuremmiksi.

Pykälän 2 momentti koskisi samasta saata-

vasta kertyvää velallisen kokonaiskuluvastuuta, jos perittävä saatava on suoraan ulosot-
tokelpoinen. Luonnoksen mukainen enim-
mäismäärä vastaa yhden maksu-
muistutuksen, kahden maksuvaatimuksen ja yhden maksu-
suunnitelman yhteenlaskettua enimmäismää-
rää. Säännös ei merkitse, että saatava olisi
enimmäiskulumäärän täytyttyä siirrettävä
ulosotto-perintään. Vapaaehtoisperintää voisi
jatkaa edelleen, mutta mahdolliset lisäkulut
jäisivät velkojan vastuulle.

6. Voimaantulo

Ehdotettu laki ja siihen liittyvä oikeusmi-
nisteriön asetus on tarkoitus saattaa voimaan
samanaikaisesti. Etenkin asetukseen sisältyvä
perintäkulujen yksityiskohtaisempi sääntely
saattaa edellyttää muutoksia velkojien ja pe-
rimistojen tietojärjestelmiin. Lisäksi
velkojat voivat joutua tarkistamaan sopimuk-
sissa mahdollisesti olevia perintäkuluja kos-
kevia ehtoja. Näistä syistä lain hyväksymisen
ja vahvistamisen sekä sen voimaantulon vä-
lille olisi varattava kohtuullinen siirtymäaika,
joka voisi olla noin kolme kuukautta.

Ehdotettua lakia sovellettaisiin lain voi-
maantulon jälkeen kuluttajavelalliselta perit-
täviin perintäkuluihin, vaikka velallisen vas-
tuu perintäkuluista olisi ennen lain voimaantuloa
tehdyssä sopimuksessa ankarampi kuin
ehdotetussa laissa. Ehdotetulla lailla olisi täl-
tä osin taannehtivia vaikutuksia voimassa
oleviin sopimussuhteisiin.

Etenkin luottosopimusten ehdoissa voi olla
määräyksiä velalliselle maksuviivästyksistä
lähetettävien maksu-
muistutusten kulujen korvaamisesta. Perittävien kulujen määriä ei
aina ole mainittu itse sopimuksessa, vaan
niiden osalta on voitu viitata esimerkiksi kul-
loinkin voimassa olevaan palveluhinnastoon.
Siirtymäsäännöksestä seuraisi, ettei velkoja
saisi lain voimaantulon jälkeen periä lakisää-
teisiä määriä suurempia maksu-
muistutusku-
luja niiltäkään kuluttajavelallisilta, joiden so-
pimussuhde on alkanut ennen lain voimaantuloa
ja joiden kanssa tehdyn sopimuksen
ehdot johtavat lakisääteistä enimmäismäärää
suurempaan kuluvastuuseen.

Toimeksiantoperinnässä velkoja ja toimek-
sisaaja eivät voi velallista sitovasti sopia ve-
lallisen maksettaviksi tulevien perintäkulujen

määristä. Toimeksiantosopimus on kuitenkin voitu tehdä ehdoin, että velkojan kanssa sovitut perimistöimiston kulukorvaus ja palkkio-osuus peritään ensisijaisesti velalliselta ja että velkoja vastaa vain siitä osuudesta, jota ei velalliselta saada perittyä. Siirtymäsäännös ei suoraan vaikuta tämäntyyppisen sopimuksen sisältöön. Välillisiä vaikutuksia voi syntyä, koska velalliselta ei saa lain voimaantulon jälkeen periä lakisääteisen määrän ylittävää perintäkuluja. Velkojan voi joutua korvaamaan perintäkuluista enemmän kuin sopimusta tehtäessä oletettiin.

7. Säättämjärjestys

Lakiehdotuksen siirtymäsäännöksen mukaan lakia sovellettaisiin kuluttajavelalliselta perittäviin perintäkuluihin, vaikka velallisen vastuu perintäkuluista olisi ennen lain voimaantuloa tehdyn sopimuksen mukaan ankarampi kuin ehdotetun lain mukaan. Ehdotetulla lailla on tältä osin taannehtivia vaikutuksia voimassa oleviin sopimussuhteisiin, joten ehdotusta on arvioitava omaisuuden suojaa koskevan perustuslain 15 §:n kannalta.

Siirtymäsäännöksen vaikutuksia voimassa oleviin sopimussuhteisiin on selostettu 6 jaksossa.

Omaisuuden suojaa ja sopimussuhteiden pysyvyyttä koskevat perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp). Perusoikeutta rajoittavan tai siihen puuttuvan sääntelyn tulee olla perusteiltaan hyväksyttävää ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa sekä välttämätöntä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Lisäksi sääntelyn on oltava oikeasuhtaista. Taannehtivuuskiellon osalta perustuslakivaliokunta on vaikiintuneesti katsonut, että lailla voidaan selvittää ja täydentää oikeussuhteita, kunhan aineelliseen oikeuteen ei tuoda olennaisesti

utta sisältöä (PeVL 28/1994 vp).

Ehdotetun perintäkulusääntelyn tarkoituksena on poistaa kuluttajavelallisilta perittävien perintäkulujen huomattavat ja kohtuuttomuksia aiheuttavat erot. Esityksen perustavoitteita ovat siten kohtuullisen korvaustason varmistaminen ja kuluttajavelallisten yhdenvertaisen kohtelun turvaaminen perintään johtavissa maksuviivästyksissä. Yhdenvertaisuus on syytä turvata myös niiden kuluttajavelallisten osalta, joiden tekemissä sopimuksissa on määräyksiä ehdotettua lakisääteistä tasoa ankarammasta kuluvastuusta.

Ehdotus on painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Ehdotus ei myöskään tuo aineelliseen oikeuteen mitään olennaista uutta, vaan sillä täsmennetään voimassa olevan lain vaatimusta perintäkulujen kohtuullisuudesta. Velkojilla olisi edelleen oikeus saada kohtuullisiksi katsottavat perintäkuluensa korvatuiksi.

Perintälaisissa säädetty velallisen velvollisuus korvata velkojan perintäkulut perustuu velallisen sopimusrikkomukseen, maksuviivästyksen. Perintälain mukainen korvausvastuu rinnastuu läheisesti velallisen velvollisuuteen maksaa viivästyskorkoa, sillä myös viivästyskoron tarkoituksena on korvata velkojalle maksun laiminlyönnistä aiheutuvat vahingot.

Viivästyskoron enimmäismäärästä säädetään korkolaisissa (633/1982) kuluttajavelallisen hyväksi pakottavasti. Kun korkolakia viimeksi vuonna 2002 muutettiin, tulivat viivästyskoron määrää koskevat säännökset voimaan taannehtivina (PeVL 5/2002 vp).

Edellä esitettyjen syiden vuoksi ehdotettu siirtymäsäännös ei estä lain säätämistä tavalisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki**saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan saatavien perinnästä 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (513/1999) 1 §:n
 1 momentti ja 10 § sekä
lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään erääntyneen saatavan perinnästä sekä perintään liittyvistä, velkasuhteen osapuolten asemaan vaikuttavista muista seikoista. Perinnällä tarkoitetaan tässä laissa toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan erääntynyt velkojan saatava.

4 a §

Velallisen oikeus saada tietoja

Velallisella on pyynnöstä oikeus saada velkojalta maksutta ajantasainen tieto velkojen kokonaismäärästä, erittely maksamattomista veloista ja niiden lyhennyksistä sekä selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä. Jos velallinen pyytää erittelyn tai selvityksen useammin kuin kerran vuodessa, velkojalla on oikeus saada velalliselta kohtuullinen korvaus erittelyn tai selvityksen laatimisesta aiheutuvista kustannuksista.

10 §

Perintäkulut

Velallisen on korvattava perinnästä vel-

kojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisaaja velkojan lukuun. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat. Kuluttajasaatavaa perittäessä velalliselta saa vaatia perintäkuluja vain maksumuistutuksesta, 5 §:ssä tarkoitettusta maksuvaatimuksesta ja yhdessä velallisen kanssa laaditusta koko jäännössaatavan kattavasta kirjallisesta maksusuunnitelmasta.

Velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, jos velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt 4 §:n vastaisesti tai jos perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava ei ole täyttänyt 5 §:n mukaista velvoitetta, paitsi jos menettelyn moitittavuutta tai laiminlyöntiä voidaan pitää vähäisenä.

Jos perittävänä on kuluttajasaatava, joka voidaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään, myös saatavan perintäkulut voidaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin mainitussa laissa säädetään. Tämä koskee kuluja siitä riippumatta, johtuvatko ne velkojan perintätoimista vai perintätoimeksiannon hoitamisesta.

Oikeusministeriön asetuksella säädetään niiden perintäkulujen enimmäismäärät, jotka velalliselta saa kuluttajasaatavaa perittäessä vaatia 1 momentissa tarkoitettusta maksumuistutuksesta, maksuvaatimuksesta ja mak-

susuunnitelmasta, sekä velallisen kuluvas-
tuun enimmäismäärä perittäessä samaa saa-
tavaa. Oikeusministeriön asetuksella voidaan
lisäksi säätää sellaisten kuluttajasaatavaa
koskevien maksumuistutusten ja maksuvaa-
timusten toimittamisen aikarajoista, joiden
kuluista vaaditaan korvaus velalliselta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Lakia sovelletaan lain voimaantulon jäl-
keen velalliselta perittäviin perintäkuluihin,
vaikka velallisen vastuu perintäkuluista on
ennen lain voimaantuloa tehdyn sopimuksen
mukaan tässä laissa säädettyä ankarampi.

Helsingissä 12 päivänä maaliskuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

Liite
Rinnakkaisteksti

1.

Laki

saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan saatavien perinnästä 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (513/1999) 1 §:n
1 momentti ja 10 § sekä
lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan erääntyneen saatavan perintään. Perinnällä tarkoitetaan tässä laissa toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan erääntynyt velkojan saatava.

Tässä laissa säädetään erääntyneen saatavan perinnästä sekä perintään liittyvistä, velkasuhteen osapuolten asemaan vaikuttavista muista seikoista. Perinnällä tarkoitetaan tässä laissa toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan erääntynyt velkojan saatava.

4 a §

Velallisen oikeus saada tietoja

Velallisella on pyynnöstä oikeus saada velkojalta maksutta ajantasainen tieto velkojensa kokonaismäärästä, erittely maksamattomista veloista ja niiden lyhennyksistä sekä selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä. Jos velallinen pyytää erittelyn tai selvityksen useammin kuin kerran vuodessa, velkojalla on oikeus saada velalliselta kohtuullinen

korvaus erittelyn tai selvityksen laatimisesta aiheutuvista kustannuksista.

10 §

Perintäkulut

Velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisaaja velkojan lukuun. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat.

Velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, jos velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt 4 §:n vastaisesti tai jos perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava ei ole täyttänyt 5 §:n mukaista velvoitetta, paitsi jos menettelyn moitittavuutta tai laiminlyöntiä voidaan pitää vähäisenä.

Jos toimeksisaajan perittäväksi on annettu kuluttajasaatava, joka voidaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa säädetään, *velalliselta saa vaatia perintäkuluina enintään 12 euroa perintäkerralta. Mainittua rahamäärää voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella, jos talouskehitys tai rahaolojen kehitys antavat siihen aiheita. Tässä momentissa tarkoitetut perintäkulut voidaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin edellä mainitussa laissa säädetään.*

10 §

Perintäkulut

Velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisaaja velkojan lukuun. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat. *Kuluttajasaatavaa perittäessä velalliselta saa vaatia perintäkuluja vain maksuistutuksesta, 5 §:ssä tarkoitetusta maksuvaatimuksesta ja yhdessä velallisen kanssa laaditusta koko jäännösaatavan kattavasta kirjallisesta maksusuunnitelmasta.*

Velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, jos velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt 4 §:n vastaisesti tai jos perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava ei ole täyttänyt 5 §:n mukaista velvoitetta, paitsi jos menettelyn moitittavuutta tai laiminlyöntiä voidaan pitää vähäisenä.

Jos *perittävä on* kuluttajasaatava, joka voidaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa säädetään, *myös saatavan perintäkulut voidaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin mainitussa laissa säädetään. Tämä koskee kuluja siitä riippumatta, johtuvatko ne velkojan perintätoimista vai perintätoimeksiannon hoitamisesta.*

Oikeusministeriön asetuksella säädetään niiden perintäkulujen enimmäismäärät, jotka velalliselta saa kuluttajasaatavaa perittäessä vaatia 1 momentissa tarkoitetusta maksuistutuksesta, maksuvaatimuksesta ja maksusuunnitelmasta, sekä velallisen kuluvastuun enimmäismäärä perittäessä samaa saatavaa. Oikeusministeriön asetuksella voidaan lisäksi säätää sellaisten kulutta-

jasaatavaa koskevien maksuistutusten ja maksuvaatimusten toimittamisen aikarajoista, joiden kuluista vaaditaan korvaus velalliselta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan lain voimaantulon jälkeen velalliselta perittäviin perintäkuluihin, vaikka velallisen vastuu perintäkuluista on ennen lain voimaantuloa tehdyn sopimuksen mukaan tässä laissa säädettyä ankarampi.

Oikeusministeriön asetukset**kuluttajasaatavien perintäkuluista**

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti säädetään saatavien perinnästä 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (513/1999) 10 §:n nojalla, sellaisena kuin se on laissa .../20 :

1 §

Sovellettamisala

Tätä asetusta sovelletaan velallisen korvattaviksi tuleviin perintäkuluihin silloin, kun perittävänä on saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu kuluttajasaatava tai mainitun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu saatava yksityishenkilöltä.

Tätä asetusta ei sovelleta, jos muualla lain-säädännössä säädetään toisin.

2 §

Yksittäisten perintätoimien kulut

Velalliselta saa vaatia yksittäisistä perintätoimista kohtuulliset perintäkulut, kuitenkin enintään seuraavat määrät:

- 1) kirjallinen maksumuistutus 5 euroa;
- 2) saatavien perinnästä annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu maksuvaatimus 21 euroa, jos saatavan pääoma on 250 euroa tai vähemmän, ja 45 euroa, jos pääoma on yli 250 euroa;
- 3) yhdessä velallisen kanssa laadittu koko jäännössaatavan kattava kirjallinen maksusuunnitelma 30 euroa.

Muusta kuin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kirjallisesta maksumuistutuksesta saa vaatia muistutuksen esittämisestä aiheutuvat todelliset kulut. Kulut voidaan määrätä käytetystä muistuttamistavasta keskimäärin aiheutuvien todellisten kustannusten mukaisiksi.

Jos saatava voidaan periä ulosottoimin

ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annettussa laissa (367/1961) säädetään, velalliselta saa vaatia 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua maksuvaatimuksesta enintään 12 euroa.

3 §

Aikarajat

Edellä 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua maksumuistutuksesta velalliselta saa vaatia perintäkuluja vain, jos saatavasta on vähintään 14 päivää ennen sen erääntymistä lähetetty velalliselle lasku tai muu erääntymisilmoitus ja erääntymisestä on ennen muistutuksen lähettämistä kulunut vähintään 14 päivää. Uudesta maksumuistutuksesta tai uudesta 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua maksuvaatimuksesta saa vaatia perintäkuluja velalliselta vain, jos edellisen muistutuksen tai vaatimuksen lähettamisestä on kulunut vähintään 14 päivää.

4 §

Poikkeukset enimmäismääristä

Jos perinnästä aiheutuu erityisestä syystä 2 §:n 1 momentissa säädettyjä määriä enemmän perintäkuluja, velalliselta saa vaatia todelliset perintäkulut. Velalliselle on tällöin eriteltävä vaadittujen perintäkulujen määrä ja niiden perusteet sekä ilmoitettava määrän olevan tässä asetuksessa säädettyä enimmäismäärää suurempi.

Edellä 2 §:ssä säädettyjä määriä ei kuiten-

kaan saa ylittää, jos perittävänä on 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu suoraan ulosottokelpoinen saatava.

5 §

Velallisen kokonaiskuluvastuu

Saman saatavan perinnästä velalliselta saa vaatia perintäkuluina yhteensä enintään seuraavat määrät:

1) 190 euroa, jos saatavan pääoma on 250 euroa tai vähemmän;

2) 220 euroa, jos saatavan pääoma on yli 250 euroa.

Edellä 2 §:n 3 momentissa tarkoitettun suoraan ulosottokelpoisen saatavan perinnästä velalliselta ei kuitenkaan saa vaatia perintäkuluina yhteensä enempää kuin 60,50 euroa.

6 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .